

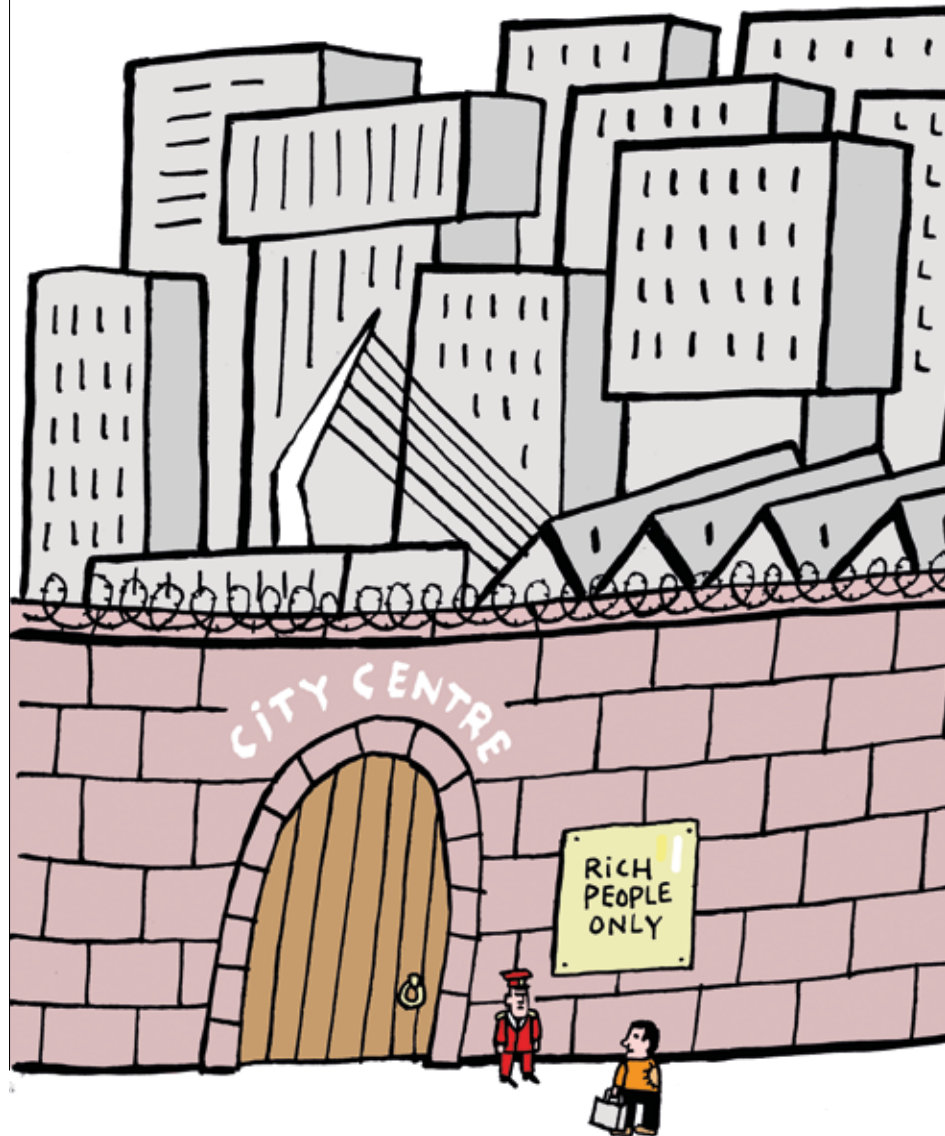
De kwestie. Inwoners van Rotterdam stemmen eind november in een referendum over de sloop van twintigduizend goedkope woningen. Volgens stadsgeograaf Brian Doucet een signaal dat armen ongewenst zijn.

Jaagt Rotterdam de armen weg?

Op 30 november mogen Rotterdammers stemmen. Waar gaat dat over? "De gemeente heeft een woonvisie opgesteld met daarin plannen voor de komende jaren. Bewonersorganisaties hebben daarover een referendum aangevraagd. Het belangrijkste struikelblok voor hen is het afslanken van het sociale-woningaanbod. Rotterdam wil meer middenklasse en hogere inkomens naar de stad trekken en wil dat bereiken door twintigduizend betaalbare woningen te slopen of te verkopen."

Is dat veel, twintigduizend? "Het is een niet onbelangrijk percentage in een stad waar je soms wel acht jaar moet wachten op een sociale-huurwoning en waar de afgelopen tien jaar al dertigduizend huizen in zogeheten achterstandswijken vervangen zijn door duurdere huurhuizen of koopwoningen. En wat misschien nog wel belangrijker is, is dat sloop een signaal afgeeft. Dat signaal is: we hebben te veel arme mensen in de stad en die moeten plaatsmaken voor een hoger opgeleide middenklasse. Je ziet dit proces van gentrificatie in steden over de hele wereld. Vaak wordt dan gedaan alsof het een natuurlijk proces is, maar het is bewust beleid. Kijk naar de kluswoningen, waarbij 'pioniers' worden uitgenodigd om een wijk te 'verbeteren'."

Welke problemen probeert het college zo op te lossen? "Het gaat om twee gerelateerde zaken. Er is grote werkloosheid, armoede en criminaliteit in Rotterdam. In sommige wijken op Zuid behoort het merendeel van de bevolking tot de armste veertig procent van Nederland. Dat is een serieus probleem. Het tweede punt gaat meer over de beeldvorming. Rotterdam staat de afgelopen vijf jaar positief in de belangstelling en heeft zichzelf het imago aangepaard van een dynamische postindustriële stad die drijft op toerisme, diensten en de creatieve industrie. Daar hoort een ander soort inwoner bij dan de stad nu heeft."

The issue. Residents of Rotterdam will vote at the end of November in a referendum on the demolition of twenty thousand low-cost homes. According to urban geographer Brian Doucet this is a signal saying the poor are not welcome in the city.

Is Rotterdam driving out the poor?

Residents of Rotterdam can vote on 30 November. What's the issue at hand? "The municipality has prepared a residential vision for the city including plans for the coming years. Residents' organisations have requested a referendum regarding this proposed vision. For these organisations, the greatest stumbling block is the downsizing of the amount of subsidised social housing available. Rotterdam wants to attract more middle class and high income residents to the city. To do this, twenty thousand low-income housing units will be demolished or sold."

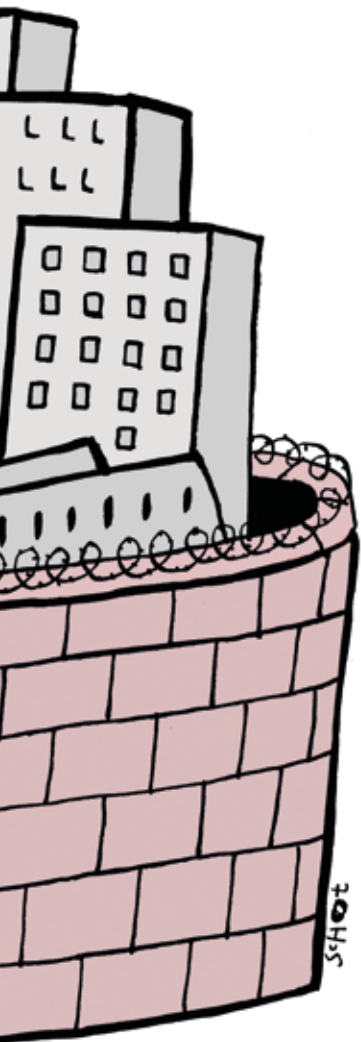
Is twenty thousand a lot? "It's a not insignificant percentage in a city where you sometimes have to wait for eight years for a council house in the subsidised rental sector. Add to that the thirty thousand homes demolished in so-called deprived districts over the past ten years. These homes have been replaced with more expensive rental homes or owner-occupied homes. And perhaps even more important: demolition implies that there are too many poor people in the city and they have to make way for a more highly educated middle class. You can see this gentrification process in cities all over the world. It's often explained away as a natural process, but it's the result of deliberate policy. One example is the fixer-upper homes where 'pioneers' are invited to come in and 'improve' a neighbourhood."

What problems does the Municipal Executive intend to resolve with this plan? "It's about two related issues. There is high unemployment, coupled with poverty and high crime rates in Rotterdam. In some of the neighbourhoods in Zuid the majority of the population is part of the poorest forty percent of the Netherlands. That's a serious problem. The second issue is more about perception. Rotterdam has attracted a great deal of positive interest over the past five years and has convinced itself it is a dy-

namic post-industrial city that runs on tourism, services and the creative industries. The current type of resident doesn't fit in that perception of the city."

I actually think it's a good thing that more highly educated people are coming to live in Rotterdam. Even if it means more coffee bars and carrier bikes that some people loathe. I can see why you would. All these developments focus on people like us. Take a look at the Nieuwe Binnenweg, a textbook example of gentrification in Rotterdam. The entertainment options, cafés, restaurants and shops are slowly making their way to Delfshaven. But someone who has to live off an income of 1200 euro has absolutely no need of a business where you can buy a four-euro cup of coffee. And for these new businesses to establish themselves, many of the places where the original residents did their shopping have to disappear."

But then we're talking about call shops and kebab shops. That's not such a bad thing is it? "That's exactly the kind of attitude reflected in the policy. Policy-makers are given a choice: chic cafés or call shops. Gentrification or deterioration. But that choice is based on a false contrast. There are different ways of developing a city. If you really believe in the idea of mixed neighbourhoods, why is it always facilities for the poor that are displaced for the preferences of the upper class? Why is the working class not admitted in districts like Kralingen or Blijdorp? Research shows that what are referred to as the 'problem districts' are where people actually form tight-knit local communities. There, people have their family, school, friends, shops and facilities. You can't just come in and disrupt that. You don't often hear anyone speaking about this because this group – as opposed to the articulate and empowered middle class – doesn't possess the social, economic and political capital to resist." ▽

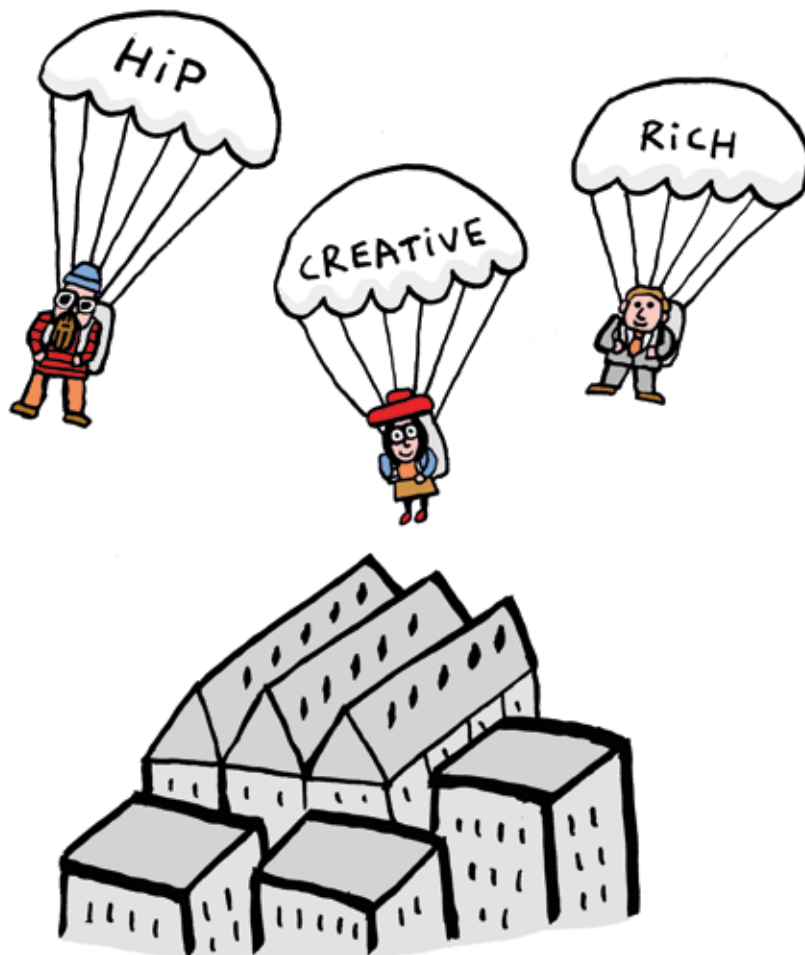

Ik vind het eigenlijk wel leuk dat er wat meer hoogopgeleiden in Rotterdam komen wonen, inclusief de door sommigen verfoeide koffiebarretjes en bakfietsen. "Dat kan ik me voorstellen. Alle ontwikkelingen zijn gericht op mensen zoals wij. Kijk naar de Nieuwe Binnenweg, hét voorbeeld van gentrificatie in Rotterdam. De uitgaansmogelijkheden, cafés, restaurants en winkels bewegen zich langzaam richting Delfshaven. Maar iemand die moet rondkomen van twaalfhonderd euro heeft helemaal geen behoefte aan een zaak waar je voor vier euro een kop koffie kunt drinken. En voor al die nieuwe zaken moeten er wel winkels verdwijnen waar de originele bewoners hun boodschappen deden."

Dan hebben we het over belwinkels en shoarmatenten. Dat is toch niet zo erg? "Dit is precies de houding die je in het beleid ook veel terugziet. Beleidsmakers worden voor de keuze gesteld: chique cafés óf belwinkels, gentrificatie óf verloedering. Maar dat is een valse tegenstelling. Er zijn verschillende manieren om een stad te ontwikkelen. Als je echt gelooft in het idee van menging, waarom zijn het dan altijd de voorzieningen van armen die plaats moeten maken voor de wensen van de bovenklasse? Waarom laat je geen *working class* toe in wijken als Kralingen of Blijdorp?"

Uit onderzoek blijkt dat het juist de zogenaamde 'probleemwijken' zijn waar mensen in heel hechte, lokale gemeenschappen samenleven. Mensen hebben daar hun familie, school, vrienden, winkels en voorzieningen. Dat kun je niet zomaar openbreken. Je hoort daar doorgaans niemand over omdat deze groep – in tegenstelling tot de mondige middenklassers – niet het sociaal, economisch en politiek kapitaal hebben om zich te verzetten."

Bestaat er zoiets als een ideale mix van hoog- en laagopgeleid, van rijk en arm? "Nee. En daarom moeten we, in plaats van nadenken over de juiste percentages laag- en hoogopgeleiden, ons afvragen waarom er zoveel armoede is in deze stad. En hoe we dat kunnen terugdringen. De oude arbeiderswijken op Zuid waren in de jaren vijftig niet rijk, maar bijna iedereen had werk, de mannen in elk geval. Maar de automatisering in de haven heeft

Brian Doucet is stadsgeograaf en doet onderzoek naar stedelijke ontwikkeling, gentrificatie en ongelijkheid. Hij promoveerde

op een vergelijkend onderzoek naar de effecten van stedelijke herontwikkelingsprojecten in Rotterdam en Glasgow, deed

onder meer onderzoek in Toronto en Detroit, en is verbonden aan het Erasmus University College. Hij is Canadees, maar

werkt al twaalf jaar in Nederland. Doucet woont in Den Haag.

'If you want the city to be a place that remains accessible for all, then vote 'no'.' by Brian Doucet

Is there an ideal mix of highly educated and less educated people, wealthy and poor? "No. And that's why instead of thinking about the right percentages of highly educated and less educated, we need to ask ourselves why poverty is so prevalent in this city. And how we can reduce it. The old working class neighbourhoods in Zuid in the fifties weren't rich, but almost everyone was employed – the men in any case. But automation of work in the port has resulted in job losses. In this sense, Rotterdam is comparable to cities such as Glasgow, Detroit, Charleroi and Dortmund. Construction of more expensive homes can change a neighbourhood within a few years, but it's not a solution for the existing poverty, unemployment and inequality. You only shift the problem elsewhere and this issue needs to be dealt with using a nationwide approach."

One ambition is to attract more capital to the city. Doesn't that mean that everyone reaps the benefits, including poor people? "There's not much evidence of this. I'm very critical about the concept of trickledown economics: the idea that if the Markthal attracts hundreds of thousands of tourists, this will generate numerous jobs for cleaners, bartenders and cashiers. Look at Eye, the new film museum that a few years ago was meant to be a catalyst for the development of the Amsterdam-Noord district (comparable to Rotterdam-Zuid, ed.). Currently, most people working there – including the serving and cleaning staff – come from affluent areas of the city. I'm against these types of investments claiming to be the solution to poverty and unemployment."

Some claim that Rotterdam is following in Amsterdam's footsteps. In ten years' time will the city-centre only be for the wealthy? "Not right away. But the same kind of gentrification process where poverty is pushed out of the city will also take place here. In the nineties in Amsterdam you only had to wait two years for a council house in the subsidised rental sector. Now it's more than ten years. That didn't happen out of the blue. It's the direct result of the fact that in Amsterdam they also believed there was too much subsidised council housing."

According to the Rotterdam-based landscape architect Adriaan Geuze, there's ample space in the city for new homes. Is this a way of getting well-educated people to the city without scrapping homes in the subsidised rental sector? "Of course. There's enough space in the former city port area, or, if it absolutely has to be in the city-centre, high-rise construction. There's nothing wrong with attracting new, affluent residents, as long it doesn't displace the current residents."

Is there a city that has dealt effectively with these kinds of issues? "Not a city as such, but there are various initiatives we can learn from. Rental prices are under pressure in major French cities such as Paris, Lyon and Montpellier due to new regulations and residents have the option of comparing rates. Similar initiatives in Berlin prevent landlords from setting rental prices at more than ten percent above the average rent in their neighbourhood. These initiatives deal with more than just housing. In Glasgow they've implemented a living wage: it stipulates anyone employed by the municipality or one of its contractors must receive a wage that allows them to live comfortably. Many American cities are considering this as well."

Can you give a voting recommendation for this referendum? "This is about who the city belongs to. Or in the words of David Harvey, one of the founders of social geography: who should decide what happens to the city. If you want the city to be a place that offers opportunity and remains accessible for all, then vote 'no'."

Brian Doucet is an urban geographer who conducts research on topics such as urban development, gentrification and inequality. He

obtained his doctorate with his thesis on comparative research into the effects of urban redevelopment projects in Rotterdam and

Glasgow. He has carried out research in various cities including Toronto and Detroit, and he is affiliated with Erasmus University

College. Doucet is from Canada and he has been working in the Netherlands for the past twelve years. Doucet lives in The Hague.

'Als je wilt dat de stad toegankelijk blijft voor iedereen, dan stem je tegen'

» Brian Doucet

slachtoffers gemaakt. Rotterdam is daarin vergelijkbaar met steden als Glasgow, Detroit, Charleroi en Dortmund. Het bouwen van duurdere woningen kan een wijk binnen een paar jaar veranderen, maar het is geen oplossing voor die ontstane armoede, werkloosheid en ongelijkheid. Je verplaatst het probleem alleen maar. Dit soort dingen hebben een landelijke aanpak nodig."

Het is de ambitie om meer kapitaal naar de stad te trekken. Daar plukt toch iedereen de vruchten van, ook de armere mensen? "Daar is weinig bewijs voor. Ik ben heel kritisch over het concept van *trickle down economics*: het idee dat de Markthal niet alleen honderdduizenden toeristen trekt, maar ook veel banen oplevert voor schoonmakers, barmannen en caissières. Kijk naar Eye, het nieuwe filmmuseum dat een paar jaar geleden de katalysator moest worden voor de ontwikkeling van Amsterdam-Noord (een beetje het Rotterdam-Zuid van de hoofdstad, red.). Daar werken nu – ook in de bediening en de schoonmaak – vooral mensen uit het rijke deel van de stad. Ik ben tegen dit soort investeringen als er gedaan wordt alsof ze de oplossing zijn voor armoede en werkloosheid."

Er wordt weleens gezegd dat Rotterdam Amsterdam achterna gaat. Is het centrum over tien jaar alleen nog maar voor de rijken? "Niet morgen of overmorgen. Maar eenzelfde vorm van gentrificatie, waarbij de armoede de stad uitgedrukt wordt, zie ik ook hier plaatsvinden. In Amsterdam hoefde je begin jaren negentig maar twee jaar op een sociale huurwoning te wachten. Nu is dat meer dan tien jaar. Dat komt niet uit de lucht vallen. Het is een direct gevolg van het feit dat men in Amsterdam ooit vond dat er te veel sociale woningbouw was."

Volgens de Rotterdamse landschapsarchitect Adriaan Geuze is er in Rotterdam nog volop ruimte voor nieuwe woningen. Kun je zo hoogopgeleiden naar de stad krijgen zonder die sociale huurwoningen te schrappen? "Natuurlijk. Er is nog genoeg

ruimte in bijvoorbeeld de oude stadshavens, of – als het per se in het centrum moet – voor hoogbouw. Het is prima om nieuwe, rijkere inwoners aan te trekken, zolang de huidige bevolking er niet voor hoeft te wijken."

Is er een stad waar ze dit soort problemen op een goede manier aanpakken? "Niet zozeer een stad, als wel verschillende initiatieven waar we van kunnen leren. In grote Franse steden, zoals Parijs, Lyon en Montpellier, staan de huurprijzen onder druk door nieuwe regelgeving en krijgen inwoners de mogelijkheden om huren te vergelijken. Soortgelijke initiatieven in Berlijn verhinderen dat verhuurders meer dan tien procent boven de gemiddelde huurprijs in hun buurt gaan zitten. En het gaat niet alleen om wonen. In Glasgow hebben ze de *living wage* ingevoerd: iedereen die voor de gemeente of haar *contractors* werkt, moet een loon ontvangen waarvan je fatsoenlijk kunt leven. In veel Amerikaanse steden wordt daar ook aan gewerkt."

Kunt u een stemadvies geven voor het referendum? "Het gaat om de vraag van wie de stad is. In de woorden van David Harvey, een van de grondleggers van de sociale geografie: wie er mag meebeslissen over die stad. Als je wilt dat de stad eerlijk en toegankelijk blijft voor iedereen, dan stem je tegen."

